

Esti Hirlap

1975 JUN 11

244

Emléktábla-avatás a Rákóczi úton

Dicsőség a fénynek

1909: felszerelték az első ívlámpát

Az 1909-es esztendő új szintet adott Budapest közvilágításának. A füstölő, rossz szagú petróleumlámpák, a pislákoló, ám romantikus gázlámpák közé, a mai Rákóczi út—Kiskörút sarkára, kilenc méter magas kandeláberre szénpálcás ívlámpát helyeztek. Ez volt a város első elektromos lámpatestje; a kísérletek után a Nagykörúton szerelték fel az elektromos közvilágítást.

Olajméccsel kezdődött

Az első kandeláber helyén ma emléktáblát avatnak. Ez jelzi a történelmi eseményt, a főváros modern közvilágításának kezdetét. Hiszen enélkül nem város a város. Az utcákat, a tereket megvilágító villanyfény nemcsak a közlekedésnek, a közbiztonságnak fontos eleme, hanem esztétikai, idegenforgalmi, sőt: politikai tényező is.

A kezdet: az olajmécses. Budán 1777-ben, Pesten majd két évtizeddel később szerelték fel faoszlopokra, a házak falaira a kezdetleges olajlámpákat. Ezekhez képest óriási fejlődés volt a petróleumlámpa, amely 1846-tól világított a fővárosban. Utódja, a gázlámpa, rohamosan terjedt. A Tanácsköztársaság idején már több mint 30 ezer utcai gázégőt számláltak. S közben megjelentek a villamos lámpák is: az első világháború végén majd négyezer volt számuk. S most már ez volt az új, a korszerű: „könnyörtelenül” terjeszkedett, mind kevesebb teret, utcát hagyott az öreg gázégőknek.

1945. május 12.

1930 is fontos dátum: ekkor szerelték le az utolsó 45 petróleumégőt. Ekkor már az útközepes világítás, tehát a legkorszerűbb közvilágítási rendszer működött. Az úttestek fölött himbálózó égőket tartó sodronyköteleket a házak falaira vagy a villamosvasút oszlopaira rögzítették. Eleinte a gázlámpákat és a villamos lámpatesteket váltakozva helyezték el, gondolni kellett arra is, hogy az akkor nem ritka

elektromos zavar esetén se legyen sötét. Aztán az elektromos energiahálózat terjedésével ismét korszerűbbé vált a közvilágítás: megszűntek a kézi kapcsolású lámpák, üzembe helyezték a központi vezérlést.

A háború igen nagy pusztítást okozott a közvilágítás hálózatában is. A lámpatestek 40 százaléka tönkrement, a megmaradtak is megrongálódtak. A helyreállításban mindenekelőtt a gyorsaság számított, ezért eleinte csak a valamelyest épségben maradt lámpahelelyeket kapcsolták be. Magánfelek is kaptak engedélyt ideiglenes közvilágítás felszerelésére, elég gyorsan, elég nagy területen gyulladt ki esténként ismét a fény. Az 1909-es esztendő már említett dátumához hasonlóan emlékeztetés marad 1945. május 12-e, amikor a Szabadsajtó úton, a Felszabadulás téren, a Kossuth Lajos utcában

és a Rákóczi úton először gyulladt fel a villany.

S a többi — az a ma, illetve a holnap. Korszerűsítés: megjelentek a fénycsővek, aztán a higanygőzlámpa, s itt a legújabb a jódgőz, a fémhalogén és a nátrium lámpa. A régebbi kilenc méter helyett ma már 13 és 18 méteres lámpaoszlopokról ontják az égők a fényt, legnagyobb az Engels téri, 30 méteres, hatalmas világító felkiáltójel. A ma eredményeihez — 204 ezer fényforrás található a közterületeken — szorosan hozzátartozik a most 75 éves Magyar Elektrotechnikai Egyesület munkája, támogatása is.

Giltner Andor, a Fővárosi Tanács elnökhelyettese ma délután adja át a főváros lakóinak a Rákóczi út 2-4. számú ház falán a budapesti közvilágítás emléktábláját.

(szücs)